

Alvdal kommune**SÆRUTSKRIFT**

Arkivsak: 17/27

**SAMLET SAKSFREMSTILLING - KOMMUNEPLANENS
SAMFUNNSDEL - MOT 2030, 1 GANGSBEHANDLING**

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
5/17	Kommunestyret	26.01.2017
25/17	Kommunestyret	27.04.2017
13/18	Kommunestyret	22.03.2018

Endelig vedtak fattes i: Kommunestyret.

Vedlegg:

Utfordringsdokument, datert 14.04.16.

Folkehelsekartleggingen 2015

Evaluering av KPS 2008.

Mulighetsstudie Steia – Steimosletta, datert 17.11.17.

Konsekvensvurdering Steia – Steimosletta, datert 15.03.18.

Kommuneplanens samfunnsdel – Mot 2030, datert 15.03.18.

Melding om vedtak sendes til:

Glommen Skog SA Postboks 1329 2405 ELVERUM

May Wenche Raabe v/ KFK Kvinners frivillige beredskap Postboks 38 2560 ALVDAL

Elise Bringslid Hedmark fylkeskommune

Opplev Alvdal Nord-Østerdalsveien 5716 2560 ALVDAL

Eldrerådet v/ Vardenær Stein, Plasslia 36 2560 ALVDAL

Norges Vassdrags- Og Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO

Direktoratet For Mineralforvaltning Med Bergmesteren For ... Postboks 3021 Lade 7441
TRONDHEIM

Mattilsynet Felles postmottak Postboks 383 2381 BRUMUNDDAL

Storsteigen videregående skole c/o Hedmark Fylkeskommune Postboks 4404 2325 HAMAR

Anne Jordet Statens vegvesen Mosengveien 291

Hanne Finstad Statens vegvesen

Frode Bakken Statens vegvesen

Johnny Hagen 2560 ALVDAL

Mona Murud Lian 104 2560 ALVDAL

Erling Straalberg Strålsjøåsen 2582 GRIMSBU

Ann-Kristin Ødegaard Fylkesmannen i Hedmark

Turid Lie Hedmark fylkeskommune

Knutshø Villreinnemnd 2580 FOLLDAL

Gudmund Holmen v/Samordningsutv. for helselaga i Alvdal Øverhaug Brannvålsveien 734
2560 ALVDAL

Hesteriket c/o Ingrid Sandanger Klokkaran Klokkaran 2560 ALVDAL

Hedmark Fylkeskommune Postboks 4404 2325 HAMAR

Samediggi / Sametinget Åvjavârgeaidnu 50 9730 KARASJOK

Nord-Østerdal Kraftlag SA Tomtegata 8 2500 TYNSET
 Alvdal Idrettslag Steimoegga Idrettspark 2560 ALVDAL
 Alvdal Turforening 2560 ALVDAL
 Alvdal Skytterlag v/Hans Sollid 2560 ALVDAL
 Fylkesmannen I Hedmark Postboks 4034 2306 HAMAR
 Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten v/ c/o Fylkesmannen I Oppland Postboks 987
 2604 LILLEHAMMER
 Barne- og ungdomsrådet, Anette Friis Pedersen Brannvålsveien 1155 2560 ALVDAL
 Savalen Fiskeforening Postboks 17 2501 TYNSET
 Alvdal Jeger- og Fiskeforening c/o Jan Berget 2560 ALVDAL
 Alvdal Pensjonistforening c/o Gudmund Holmen Øverhaug 2560 ALVDAL
 Plassen Helselag 2560 ALVDAL
 Stein Roar Kvam v/ Alvdal kirkelige fellesråd Søstutrøa 32 2560 ALVDAL
 Geir Lohn v/ Alvdal Bondelag Folldalsvegen 5529 2560 ALVDAL
 Alvdal Grunneierlag SA c/o Vekstra Nord-Øst SA Shellbygget 2560 ALVDAL
 Gardvikåsen Grunneierlag v/Kari Hanna Hodal 2560 ALVDAL
 Magnilsjøan Grunneierlag SA v/Gunn Hvamstad 2560 ALVDAL
 Alvdal Aktivitet Nord-Østerdalsveien 5716 2560 ALVDAL
 Alvdal Rotary Klubb co Alvdal Lensmannskontor 2560 ALVDAL
 Toril Hårdnes v/ Alvdal Sau og Geit Kvebergsveien 199 2560 ALVDAL
 Alvdal Frivilligsentral 2560 ALVDAL
 Per Arne Aaen
 Bane Nor SF Postboks 4350 2308 HAMAR
 Alvdal Bygdekvinnelag v/Gunn Kjølhaug 2560 ALVDAL
 Alvdal Hagelag 2560 ALVDAL
 Arne Dagfinn Øynes v/ Råd for likestilling for funksjonshemmede Urliveien 802 2560
 ALVDAL
 Fjellregionen Interkommunale Tolga Handelssenter 2540 TOLGA
 Region Øst Statens Vegvesen Pb. 1010 2605 LILLEHAMMER
 Alvdal Musikkråd Alvdal kommune c/o Mali Hauen 2560 ALVDAL
 Sølknletten Villreinområde v/Martin Lier 2560 ALVDAL

Saksopplysninger

Kommuneplanens samfunnsdel er det høyeste plannivået i kommunen og er forankret i plan- og bygningslovens §§ 11-1 og 11-2. Innholdet i samfunnsdelen skal være retningsgivende både for kommunens budsjett, 4-årige handlingsprogram (virksomhetsplanen) og kommuneplanens arealdel. Kommuneplanen skal bidra til at kommunens virksomhet samordnes og rettes mot de samme målene. Kommuneplanen vil også være retningsgivende for hvordan kommunesamfunnet som helhet kan bidra til å utvikle kommunen i riktig retning. Samfunnsdelen skal peke mot prioriterte samfunnsområder og det skal gis føringer som gjenspeiler kommunens og kommunesamfunnets viktigste satsningsområder for å kunne nå en ønsket samfunnsutvikling.

Alvdal kommune vedtok 27.10.16, sak 94/16 *planstrategi* for Alvdal kommune. I planstrategien er utarbeidelse av ny kommuneplan, både samfunnsdel og arealdel en prioritert oppgave.

Som grunnlag for kommunal planstrategi ble det utarbeidet et *utfordringsdokument*, datert 14.04.16, samtidig som det ble foretatt en bred folkehelsekartlegging. I utfordringsdokumentet synliggjøres de viktigste utviklingstrekkene og utfordringene som Alvdal kommune og kommunesamfunnet vil kunne stå ovenfor de neste årene. Utfordringsbildet er ikke vesentlig

endret for Alvdal de siste to årene, slik at dokumentet fra 14.04.16 også utgjør hovedgrunnlaget for samfunnsdelen.

Kommunestyret vedtok *planprogram* for kommuneplanens samfunnsdel i møte 27.04.17 sak 25/17. Dette legger føringer for hvordan planprosessen skal foregå og hva som skal utredes. Samfunnsdelen skal ha de overordnede målformuleringene, mens de enkelte temaplaner/ driftsplaner (noen behandles også som kommunedelplaner) skal legge delmålene i samfunnsdelen til grunn og utarbeide en handlingsplan med konkrete tiltak og ansvarsområde.

Utredninger i henhold til planprogrammet:

1. Evaluering av måloppnåelse fra kommuneplan 2008:

I henhold til planprogrammet skal det gjøres en kort gjennomgang for å undersøke om det er noen trekk kommunen kan dra veksler på for å få til en bedre gjennomføringsevne for å nå mål innenfor satsingsområdene. Denne vurderingen følger av vedlegg, og konkluderer med en vesentlig grad av måloppnåelse.

2. Langsiktige utfordringer (2030-2050)

I planprogrammet ble det pekt på behovet for å vurdere hva som blir de viktigste utfordringene for kommunen i et lengre tidsperspektiv. Blant annet er det behov for å oppdatere klimascenarier, befolkningsutvikling og scenarier for kommunal tjenesteproduksjon. Det er ikke jobbet med langtidsscenarier utover utfordringsdokumentet. Det er en svakhet at kommunen i denne prosessen ikke har klart å jobbet visjonært nok framover. Dette skyldes i hovedsak at fokuset har ligget på nærliggende utfordringer, slik at man ikke har funnet det meningsfylt å løfte blikket mot tenkte utfordringer i et svært langt perspektiv.

3. Analyse av eksisterende næringsarealer

I planprogrammet ble det beskrevet et behov for en total gjennomgang av alle næringsarealer, blant annet med sikte på å avklare områdenes egnethet til ulike formål. Det vurderes å bestille en analyse av hvilke typer næringsarealer man har behov for i framtida. Næringsplan med tiltak skulle til grunn for videre arbeid. Ny næringsplan er utarbeidet parallelt med denne kommuneplanen. Denne næringsplanen avklarer ikke arealstrategi omkring Steimosletta. Det er denne planen som skal avklare hovedprinsippene omkring videre utvikling av Steimosletta og hva kommunen ønsker å jobbe videre for å etablere her. Dette temaet har tatt store ressurser av planarbeidet. Det er derfor viktig for kommunen å få landet denne diskusjonen i en avklaring, slik at Alvdølene kan gå videre sammen for Alvdal.

4. Analyse av Steia med stasjonsområdet, Kvennbekken og de enkelte områders egenart - Grindegga og Analyse av Steimosletta

Kompleksiteten med jernbane og rv. 3 gjør det utfordrende å for videre sentrumsutvikling. Det er derfor behov for en mulighetsanalyse som viser ivaretagelse av Steia med stasjonsområdet og de enkelte områdenes egenart og samtidig kunne møte krav om fortetting og videre utvikling. Kommunedelplan for Alvdal tettsted ble vedtatt i 2011 og gav tydelige bestemmelser om utnyttelsen av området Steimosletta. Imidlertid er diskusjonen rundt ønsket samfunnsutvikling for området fortsatt levende. Dette bunner i et ønske om å få etablere dagligvarehandel på Steimosletta, samtidig som det trekkes fram tilsvarende områder langs hovedvegnettet og den avkastning dette gir. Aktører ser ikke for seg utvidelsesmuligheter på Steia. Hvordan man skal forholde seg i denne saken er et viktig samfunnsspørsmål i Alvdal. Det er derfor utarbeidet en mulighetsanalyse som kartlegger og viser handlingsrommet for Steia og Steimosletta.

5. Drøftingsnotater fra administrasjonen på temaer vil bli utarbeidet for hvert av satsingsområdene.

6.

Dette er gjennomgått i konsekvensvurderingen og i saksvurderingen.

Kort beskrivelse av planprosess

Det har vært arbeidet med planprosessen gjennom hele 2017 og 2018. Det har vært nedsatt ei arbeidsgruppe bestående av ordfører, varaordfører, rådmann og assisterende rådmann, samt plansjef for Alvdal og Tynset kommuner. Arbeidsgruppa har jobbet systematisk og koordinert arbeidet mot kommunestyre, formannskap, administrasjon og de unges råd, i tråd med planprogrammet.

Selve planprosessen har til dels preget av politiske arealplanmessige uenigheter, kort fortalt har prosessen i hovedsak dreid seg om hvordan kommunen skal forholde seg til Steimosletta. Dette er en diskusjon som har vart over flere tiår og startet med at man tok i bruk dyrket mark for annen næringsutvikling i 2008. I den perioden som har gått fram til nå, er det likevel liten etablering i området, og diskusjonen i denne prosessen har vært åpning for dagligvarehandel som en synergieffekt for andre næringsetablerere.

I åpent møte 21.11.17 var spesialist innen samfunnsutvikling og tettstedsutvikling, Peter Butenschøn, leid inn og utfordret til å si sin mening om utvikling av Alvdal. Han advarte på det sterkeste mot å la store aktører og investorer styre utviklingen, og frarådet å etablere dagligvarehandel på Steimosletta. Han var helt klar i sitt syn på Steia ikke kan bygges sammen med Steimosletta og at Alvdal ikke kunne bære to handelssteder. Butenschøn var klar på at en dagligvarehandel på Steimosletta vil gå på bekostning av Steia som sentrum. Vinstra i Nord- Fron ble trukket fram som et eksempel på at dette hadde skjedd der.

I åpent møte 07.03.18 hadde aktørene selv på Steimosletta et åpent folkemøte (Bjørn Dæhlie, Coop Oppdal og Taverna). De hadde invitert ordføreren i Vinstra som fortalte hvor viktig det var for handelsstanden å høste av E6 og hvordan dette hadde gitt synergieffekt til Vinstra. De informerte om at de var klare til å investere for kr. 200 mill. dersom det ble åpnet for dagligvarehandel på Steimosletta. De var også klare på at dagligvarehandel var nødvendig for å få i gang en næringsutvikling i området.

Diskusjonen omkring dagligvarehandel på Steimosletta har til dels overskygget hensynet til den totale samfunnsplanleggingen. Imidlertid har man likevel kommet fram til viktige enigheter omkring visjon, mål og satsingsområder.

Kort kan planprosessen oppsummeres slik:

Møte	Dato	Tema
KS	24.11.16	Kveldsmøte: Drøfting av formålet med- og virkning av en samfunnsdel. Medvirkning i planprosessen. Ulike alternative strategier og behov for utredninger.
KS	02.03.17	Kveldsmøte: Repetisjon av formålet med- og virkning av en samfunnsdel. Drøfting av tema for utredning jfr. vedtatt planprogram; Bestilling av mulighetsstudie Steia og Steimosletta.
DUR	17.03.17	Ettermiddagsmøte: Orientering om samfunnsdelen. IGP om satsningsområder
KS	31.03.17	Heldagsmøte:

		Repetisjon av formålet med samfunnsdelen, gjennomgang av hovedmål. Kjennetegn ved en god visjon. Gjennomgang av hensikten med satsningsområder. Gjennomgang av nye satsningsområder fra rådet for barn og unge. Gjennomgang av høringsuttalelse fra HFK om varsel om oppstart, hvor det pekes på temaområder konkrete satsningsområder.
KS	22.09.17	Heldagsmøte: Drøfting av plansystemet, hovedmål og satsningsområder. Oppbygging av strategiske planer og kobling mot samfunnsdelen – fra plan til handling. Utfordringsbildet i Alvdal. Innbyggerundersøkelse, motsetninger i bygda. Hvorfor er det slik?
KS	26.10.17	Kveldsmøte: Hovedmål og satsningsområder. Medvirkning – åpent møte. Drøfting av mulighetsstudie.
Åpent møte	21.11.17	Åpent folkemøte, kveldsmøte: Arkitekt Peter Butenschøn om sentrumsutvikling og mulighetsstudiet. Paneldebatt med spørsmål fra salen.
PF	16.01.18	Dagmøte med regionale myndigheter: Orientering om prosessen så langt med fokus på utfordringer omkring Steimosletta – Steia. Strategi for bærekraft og hvordan vi skal gå videre.
KS	25.01.18	Kveldsmøte: Hovedmål, satsningsområder og visjon. Drøfting av utfordringene Steimosletta – Steia. Verdivalg og bærekraftig utvikling. Hovedgrep arealstrategi.
Åpent møte	07.08.18	Åpent folkemøte, kveldsmøte, i regi av Bjørn Dæhli: Orienteringsmøte om handelspark på Steimosletta, forutsetninger og fordeler ved satsning på detaljvarehandel. Ønske om å investere 200 mill. på Steimosletta dersom det åpnes for de riktige forutsetningene fra kommunen.
FS	08.03.18	Dagmøte: Notat fra rådmannen med fokus på: <ul style="list-style-type: none"> - Er planen grundig nok i forhold til prosess? - Er visjonen så forankret at den kan sendes ut som kommunestyrets forslag? - Er det andre viktige samfunnsutviklingsområder som har fått for lite fokus i planarbeidet? - Totalt vurdert, vil planen slik den foreligger, fungere som kommunens øverste styringsdokument i de kommende årene? Formannskapet hadde en grundig drøfting og konkluderte med at planforslaget kan legges fram for politisk behandling for utsendelse på høring.

Saksvurdering

Kommuneplanen samfunnsdel er et verktøy for helhetlig planlegging og kommunen som tjenesteleverandør. I løpet av prosessen med kommuneplanen, har kommunen lagt til grunn visjonen *Sammen for Alvdal* og ønsker at verdibegrepene *Respekt, Medvirkning og Lojalitet* skal ligge til grunn i kommunens arbeid fram mot 2030. Visjon og verdigrunnlag for kommunen peker ut retningen vi ønsker å gå og hvordan vi ønsker at kommunen skal utvikle seg. Samfunnsdelen følger opp føringene som ligger i kommunens planstrategi, samt kommunens øvrige planverk. I tillegg skal planen ta opp nasjonale og regionale forventninger og planer, samt gjeldene lover og retningslinjer.

Gjennom utfordringsdokumentet er det satt fokus på Alvdal sine utfordringer i årene framover, samtidig har politikerne kommet med innspill gjennom hele planprosessen.

Innbyggerundersøkelsen har også vært en rettesnor til å utvikle tjenester og oppgaver som kommunen er tillagt.

Når det gjelder gjennomføring og resultatmål av de ulike tiltakene, må dette gjenspeiles i de årlige økonomi- og virksomhetsplanene samt årsmeldingene til enhetene.

Det er viktig at Alvdal kommune får samfunnsdelen på plass i kommunens plansystem, slik at de overordnede målene er klarlagt når kommunens annet planverktøy og ikke minst arealdelen skal utformes.

Med ny samfunnsdel skal Alvdal kommune ha en kommuneplan som:

- Fungerer som et overordnet politisk og administrativt styringsverktøy.
- Fungerer som et helhetlig og solid fundament for den langsiktige og bærekraftige utviklingen av Alvdalsamfunnet.
- Er kort, konkret og fokuserer på utvikling og prioritering av det som anses som kommunens viktigste utfordringer.
- Bidrar til økt forutsigbarhet og trygghet i dialogen med omverdenen, både lokalt og regionalt.

Planen er søkt utført så kortfattet og nøktern som mulig. Et av hovedgrepene ved å ha en så kortfattet samfunnsdel, er å ha den så overordnet at den blir en overbyggende samfunnsplan, samtidig gir den klare prioriteringer. Den vil være som en paraply for underliggende planer som vil være ulike handlings- og sektorovergrepene planer, som for eksempel plan for folkehelse, risiko-, sårbarhet- og beredskapsplaner. Vi har også egne tematiske kommunedelplaner for blant annet Næringsutvikling, Klima- og energi, Kulturminner og kulturmiljøer osv. Det jobbes altså fortløpende med ulike tematiske delplaner, slik som for eksempel Trafikksikkerhetsplan.

Samfunnsplanen skal sette retning, den skal ikke konkretisere veien, - det skal skje i det underliggende planverket. Hvilke veier vi skal gå, kan vi først si noe om når vi har jobbet med og konkretisert de problemstillingene vi har innenfor ulike tema. Det er derfor ikke åpnet for at alle ulike interesser skal ha sine eget tema omtalt i samfunnsdelen. Dette er interesser og detaljering som skal ivaretas i egne sektor- og temaplaner. Hovedprinsippet er at samfunnsdelen skal være kortfattet og overordnet slik at den fungerer som et styringsdokument for både administrasjon og politikere.

Hovedmål og strategier er overskrifter som er ment å være målbare i politisk forstand, m.a.o. at politisk skjønn skal avgjøre om strategiene er nådd. Strategiene må utdypes og konkretiseres med mål og tiltak i det underliggende planverket i kommunens avdelinger, enheter og foretak. Dette vil være mål og tiltak som skal være målbare i teknisk forstand og som konkret bør kunne dokumenteres.

Situasjonsbildet: Hva er vi gode på og hva er våre utfordringer ?

Gjennom prosessen med planen, har administrasjonen og de folkevalgte hatt fokus på hva som er utfordringsbildet for Alvdal. Kort oppsummert så kan situasjonen beskrives på følgende måte:

«Mye er bra i Alvdal. Kommunen scorer godt på objektivt målte kriterier som økonomistyring og tjenestekvalitet. Til å være en distriktskommune i innlandet, er det et godt og robust næringsliv. Samfunnet er preget av utvikling, blant annet gjennom investeringer i infrastruktur og ny skole, flerbrukshall og kultursal. Men innbyggerne er nødvendigvis ikke bare fornøyde. Innbyggerundersøkelse i regi av KS – bedre kommune, viser en innbyggertilfredshet som er lavere enn gjennomsnittet for kommunene i undersøkelsen. Samtidig registrerer man at kommunen er preget av sterke motsetninger seg imellom. Motsetninger i forhold til skoleplassering og utvikling av Steia og Steimosletta. Mange av kommunens innbyggere uttrykker

at kommunen ikke utvikles i tråd med hva som oppfattes som flertallets mening. Gjentakende spørsmål om folkeavstemninger er et symptom på dette».

Mye kan tyde på at «drakampen» Steia – Steimosletta, i tillegg til å være en verdimelessig begrunnet uenighet i befolkningen og hos kommunestyret, er blitt et symbol på motsetningen som råder i Alvdal. Kjensgjerningen er imidlertid at dette er en drakamp og en motsetning som hemmer utvikling. Det er en motsetning som er til hinder for politisk enighet, for utvikling i næringslivet og til hinder for godt omdømme. Motsetningen har i løpet av prosessen kommen til syne i sosiale medier, og skapt splid. Derfor er det viktig at den 20 – årige diskusjonen omkring Steia – Steimosletta nå blir avsluttet gjennom denne kommuneplanen. Det er her den på et overordnet nivå kan landes, og det er her den på et overordnet nivå skal landes. Dette spørsmålet handler om mye mer enn sentrumsutvikling og arealpolitikk.

Drøfting omkring målsettinger og satsningsområder.

I forsalget er det utarbeidet to målsettinger: *Det gode liv* og *Bærekraft*. For å nå disse to målsettingene er det pekt på fire satsningsområder som skal gi særlig oppmerksomhet og ressurser mot 2030. De fire satsningsområdene er;

- *Næringsutvikling.*
- *Sentrumsutvikling.*
- *Folkehelse.*
- *Omstilling.*

De ulike satsningsområdene er valgt ut fra kommunens sin viktige rolle som samfunnsutvikler og tjenesteleverandør. Drøftingen som her gjøres vil være grunnlaget for de valg som foreslås i planen. Noen valg er enkle, andre er vanskelige og vil kreve tøffe prioriteringer.

Det gode liv

Det finnes ingen definisjon på det gode liv. Det vil selvfølgelig være begreper som er grunnleggende i ethvert menneskes liv. Foruten de grunnleggende prinsipper som legges til grunn i Maslows behovspyramide, så vil det være begreper som frihet, trygghet, og tilhørighet. Inn under dette begrepet så vil det falle mange andre begreper konkretiserer dette. Så må man huske på at vi her snakker om Alvdal i 2018. Kanskje på et av de tryggeste stedene i det tryggeste landet med den høyeste levestandarden som noensinne har vært. Likevel betyr ikke dette nødvendigvis at man automatisk har det gode liv selv om man bor i Alvdal i 2018. Med bakgrunn i siste gjennomførte «Ung data undersøkelse», vet man blant annet at jenter i alderen 12 – 16 år i Alvdal har utføring knyttet til selvbilde og kjenner på personlig utilstrekkelighet. Og at frekvensen av disse utfordringene er høyere i Alvdal enn for andre kommuner i undersøkelsen.

Man vet også at ensomhet forekommer i Alvdal. I alle aldersgrupper. Selv om det er et rikt organsisasjonsliv i Alvdal, betyr ikke dette at det finnes sosiale møteplasser som inkluderer alle. For mange er det å ha barn som er aktive i kultur og idrett, en viktig sosial innfallsport for foreldrene. Utfordringen med ensomme voksne er etter all sannsynlighet i hovedsak relatert til voksne som ikke har barn eller der barna har flyttet ut.

Alvdal kommune skiller seg ikke ut til å være et mer inkluderende samfunn enn andre steder. Mye av de sosiale strukturene ligger i familier og vennegrupper. Ensomheten kan ofte være avhengig av om du befinner deg innenfor eller utenfor en slik gruppe. For våre flyktninger er også dette en utfordring.

På andre områder er Alvdal et svært godt sted å bo. Meget lav arbeidsledighet medfører at de aller fleste med arbeidsevne har et arbeid å gå til. Arbeid gir også økonomisk frihet til å ha det gode liv, i tillegg til det sosiale aspektet ved det å ha en jobb.

Med bakgrunn i de punkter som nevnes ovenfor, er det innen satsningsområdet folkehelse, at det bør settes et fokus for å styrke arbeidet med det gode liv. Disse utfordringene som innarbeides i underliggende planer som for eksempel folkehelseplan, oppvekstplan, psykiatriplan, plan for frivillighet innen omsorg og integreringsplan.

Bærekraft

De to målsettingene «Det gode liv» og «Bærekraft», er i seg selv to begreper som synliggjør framtida på en helhetlig måte. På et forenklet vis kan man si det slik at man skal leve et godt i liv i velstandssamfunnet Alvdal i de kommende årene, men ikke forvalte velstanden på en slik måte at det går utover grunnlaget framtidige generasjoner har for å leve et like godt liv. Et begrep som ofte brukes i den sammenheng, er «å bruke men ikke forbruke». I framtida, dvs langt fram i tid, skal det også være natur og ressursgrunnlag for leve det gode liv, ha et samfunn som legger til rette for god folkehelse, og et samfunn der nye arbeidsplasser kan skapes og utvikling kan skje. På lang sikt er dette en framtid utfordring i seg selv. Nettopp det at måten vi lever på nå og de kommende årene ikke reduserer grunnlaget på lang sikt. Og denne utfordringen bare vokser ettersom våre redskaper og virkemidler for endring, samt våre krav til endring, er raskt økende. Eksempler på dette er økende krav til veistandarder, næringsarealer, bruk av naturressurser, nedbygging av matjord med mer.

Hvilke utfordringer står så Alvdalssamfunnet foran på kort og mellomlang sikt?

Befolkningsutviklingen er kanskje den største utfordringen. Urbanisering utfordrer distriktene i svært stor grad. Samtidig ser man at gjennomsnittsalderen på befolkningen i distriktene øker. Dette er også et nasjonal utfordring, men mest vil dette vises i distriktene med fraflytting. Sistnevnte utfordring vil bli svært tydelig ettersom de store kullene i etterkrigsgenerasjonen nå vil komme inn i pensjonsalder. Med andre ord, vi blir færre og vi blir eldre. Og denne spiralen er vond, da dette er en utvikling som forsterker fraflyttingen fra distriktene. Attraktiviteten for at yngre mennesker skal velge å bosette seg i små distriktskommuner forringes. De sekundære effektene av fraflytting vil være reduserte overføringer til kommunene som følge av redusert rammetilskudd og skatteinntekter. Dette fører igjen til reduserte tjenester til innbyggerne, og atter redusert attraktivitet. I tillegg er fraflyttingen i seg selv attraktivitetsforringende.

Hva skal så til for å snu denne utfordringen?

De viktigste virkemidlene er kjente. Arbeidsplasser og gode offentlige tjenester, sosiale nettverk og et mangfold i fritidsaktiviteter. Hvilke av disse er viktigst? Samfunnsplanleggeren Peter Butenschøn presiserte i sitt foredrag på Aukrustsenteret 21 november, at dagens trend er at folk tiltrekker seg arbeidsplasser. Ikke omvendt. Og folk trekkes til attraktive steder. Butenschøn mener dette underbygger og forklarer trekk ved urbaniseringen. Så kan man spørre seg: Gjelder denne mekanismen i små distriktskommuner? Gjelder dette i Alvdal? Eller er dette et fenomen i større byer og tettsteder der befolkningsgrunnlaget er tilstrekkelig til å skape attraktive offentlige rom med et betydelig folkeliv. Samtidig vet man fra samfunnsforskningen en del om disse mekanismene. Blant annet vet man at tettsteder med over 5.000 innbyggere, vil generere en naturlig vekst i seg selv. For kommuner og tettsteder med under 5.000 innbyggere er situasjonen annerledes. Her vil man alltid jobbe i «motbakke», dvs samfunnet her vil måtte drive en kontinuerlig jobbing for å opprettholde folketallet. En bærekraftig utvikling av små tettsteder og kommuner krever en kontinuerlig jobbing der alle hensyn i varetas – arbeidsplasser, gode offentlige tjenester, sosiale nettverk og en meningsfylt fritid. Grunnen for at dette nevnes, er at

dette er de viktige linjene i diskusjonen om sentrumsutviklingen som trekkes opp i denne kommuneplanen.

For når man skal gjøre opp status i diskusjonen for hvordan sentrums – og tettstedsutviklingen skal skje i Alvdal, så kan det ikke være å velge en samfunnsplan som enten bare hensyntar det ene eller det andre perspektivet. Det må være en plan som sikrer samspillet med næringslivet for å sikre arbeidsplasser på kort og mellomlang sikt. Og det må være en plan som sikrer en bærekraftig forvaltning av ressursene på lang sikt. Og det må være en plan som bidrar til å utvikle et lokalsamfunn som den oppvoksende generasjon finner så attraktivt at de ønsker å bosette seg i Alvdal. Det er først når man hensyntar alle disse perspektivene at man finner en bærekraftig utvikling på et overordnet nivå. Og det er først når man finner skjæringspunktet i utfordringene mellom disse hensynene at man kan finne retningen som kommunens innbyggere kan stå sammen om.

Folkehelse

Hva gjelder satsningsområde folkehelse, så er allerede vedtatte sentrumsnære plassering av ny barneskole med flerbrukshall og kulturdel det viktigste grunnlaget for en sentrumsutvikling som ivaretar folkehelseperspektivet. Det å plassere en skole og idrettshall der hvor flest mulig av kommunens innbyggere (barn) kan ferdes til fots eller ved sykkel, er sannsynligvis det beste og mest effektive folkehelsearbeidet en kommune kan gjøre. Samtidig er det viktig at potensialet for sentrumsnær boligutvikling og fortetting gjennomføres, da dette vil være innen gangavstand til både Steia og skole. I tillegg vises det til avsnittet om «Det gode liv», som er et svært viktig element innenfor folkehelseperspektivet.

Omstillingsevne.

En kommunes omstillingsevne bør komme til syne på flere punkter. For det første så er det viktig at kommunens administrasjon og folkevalgte evner å drifte og utvikle kommunen i takt med stadig raskere samfunnsendringer. Når det nå utarbeides en kommuneplan, så utarbeides denne med bakgrunn i gjeldende kunnskap og historikk. Følgelig er det krevende å planlegge for en framtid man ikke kjenner. En omstillingsdyktig kommune/ organisasjon vil derfor ikke bare være et mål, men også et avgjørende virkemiddel får å nå framtidige mål, samt å takle de framtidige utfordringene som vi faktisk ikke kjenner til enda. Samtidig er det et viktig lokaldemokratisk prinsipp at styringen og driften av en kommune skjer i dialog med hva innbyggerne selv ønsker. Da er det viktig at kommunen evner å lytte og omstille seg i forhold til innbyggernes ønsker. Selvsagt da innenfor hva som er mulig mht lovverk og andre rammevilkår. Det vi allerede vet i dag, er at kommunene og samfunnet for øvrig, står framfor en digital revolusjon., med de muligheter og utfordringer dette medfører. Det vil i framtida være viktig for Alvdal kommune å ta ut økte effekter av digitalisering og velferdsteknologi.

Konsekvenser for valg av utviklingsretning for Steia - Steimosletta

I diskusjonen omkring framtidig sentrumsutvikling i Alvdal, står man som kjent ovenfor 2 alternativer. 1. Dagligvarehandel fortsettes lokalisert til Steia. 2. Dagligvarehandel lokalisert til Steia og Steimosletta. For å vurdere disse to alternativene opp mot begrepet bærekraftig utvikling og det gode liv, er det utarbeidet en konsekvensutredning av disse to alternativene. Konsekvensutredningen er vedlagt saken. Denne utredningen blir således viktig når man skal vurdere alternativene.

Konsekvensvurderingen tar for seg styrker og svakheter, muligheter og trusler for Alvdalssamfunnet ved de to alternativene. Det ses på konsekvenser i nåtid og framtid, for å belyse blant annet bærekraftbegrepet. Kort oppsummert så viser konsekvensvurderingen at i en utvikling der det åpnes opp dagligvarehandel på Steimosletta, så vil dette bryte med flere prinsipper for en bærekraftig utvikling. Under nevnes noen punkter:

- Sentrumsfunksjoner fordeles ut over et større område. Gjør samfunnet enda mer bilavhengig for framtida. Gir lengre avstand mellom der folk oppholder seg (bolig, skole) og sentrumsfunksjonene. Dette er heller ikke riktig utvikling i forhold til planlegging for folkehelsefremmende tiltak, der viktige sentrums – og samfunnsfunksjoner bør ligge mest mulig å gåavstand til hverandre.
- Gir økt press på landbruksområdet omkring Steimosletta. Hva gjør vi i framtida når investorer ønsker å videreutvikle Steimosletta?
- Hvor blir sentrum i Alvdal i framtida?

Dersom kommunestyret velger å gå for en løsning der det åpnes opp for dagligvarehandel på Steimosletta, er det viktig at man er bevisst på konsekvensene av de valg som gjøres. Og at det gjøres tiltak for å redusere konsekvensene av disse.

På en annen side viser også konsekvensutredningen at dagens situasjon med dagligvarehandel lokalisert kun til Steia, også har sine utfordringer i forhold til en bærekraftig utvikling. Den største utfordringen her ligger i det faktum at det ikke er vilje til investering på Steia fra aktører som faktisk har investeringskapital. (Steien Hotell er et klart unntak i så henseende). Et annet forhold er som tidligere nevnt den splid og motsetning som råder i befolkningen mht dagens situasjon. Kommunens innbyggere ønsker en utvikling, og mange ser dagens plansituasjon som et hinder for utvikling. Motsetningene og frontene blir tydelige, og lokalsamfunnet drar ikke i samme retning. Det er verdt å merke seg at dette heller ikke er en bærekraftig situasjon.

Rådmannens konklusjon vedrørende framtidig sentrumsutvikling og område for sentrumsnær næringsutvikling.

Med henblikk på de utfordringer Alvdal kommune står ovenfor i de kommende årene, vil rådmannen tilrå at hensynet til samspillet med næringslivet og en endring som kan stimulere til at kommunens befolkning klarer å dra i samme retning, tillegges større vekt enn de utfordringer og motsetninger som nevnes i forhold til en langsiktig og bærekraftig utvikling. I rådmannens begrunnelse velger man følgelig å støtte seg til den valgte visjonen for Alvdal – Sammen for Alvdal. Med henblikk på siste 20 års diskusjon og et tiltakende splittelse i den senere tid hva gjelder sentrums – og tettstedsutviklingen i Alvdal, ser rådmannen det som en tilnærmet uoppnåelig oppgave å få kommunens innbyggere og næringsliv til å stå sammen om en felles utvikling i Alvdal såframt det ikke gjøres planmessige endringer i kommuneplanens samfunnsdel med dertil endringer i reguleringsplaner for Steia og Steimosletta. Ettersom dette er en løsning som i utgangspunktet bryter med viktige prinsipper for langsiktig bærekraftig forvaltning, er det viktig at kommunestyret gjør avbøtende tiltak opp mot disse utfordringene. I saksframstillingens oppsummering for samfunnsplanen, synliggjøres tiltak i så henseende.

Visjon

Tanken bak den foreslåtte visjonen, har sitt utspring i de motsetninger som har rådet i Alvdal over lengre tid. Ved å stå samlet i lokalsamfunnet, vil dette være et svært viktig, for ikke å si avgjørende, i møtet med framtidige utfordringer. Alvdal er preget av et robust næringsliv og folk som vil noe, dvs ønsker utvikling. Dette vil man ha forutsetninger for å lykkes med dersom man får kreftene som finnes til å dra i samme retning. Noen vil kanskje hevde at den foreslåtte visjonen kan virke noe introvert. Ser man imidlertid på den bakenforliggende tanken, dvs det å stå rustet og samlet for å møte framtida, så framstår visjonen som kraftfull og offensiv. Utover at visjonen «sammen for Alvdal» har blitt foreslått rent konkret, så har det blitt brukt som en rettesnor / visjon for mange av de valg og prioriteringer som er blitt tatt i utarbeidelsen av den foreslåtte samfunnsplanen.

Rådmannens konklusjon – forslag til hovedgrep i framlagt plan.

Med bakgrunn i prosessen med kommuneplanens samfunnsdel, vil rådmannen tilrå at kommunestyret vedtar en kommuneplan der det åpnes opp for å lage en detaljreguleringsplan for Steimosletta som åpner for dagligvarehandel. Med hensyn til drøftingen tidligere i saksframstillingen, og de motsetninger og dilemmaer som der reises omkring framtidig tettstedsutvikling i Alvdal, anbefaler rådmannen at kommunestyre fatter et vedtak som hensyntar flere utfordringer.

For å bygge opp under Steia som et fortsatt livskraftig sentrum, tilrå rådmannen at det gjennomføres en «tiltaksplan» for framtidig utvikling av Steia som sentrum og tettsted. Denne tiltaksplanen bør omhandle følgende:

- Gjennom slutføring av reguleringsplanen for Steia, legges det til rette for en allerede stor etterspørsel etter sentrumsnære boliger. Hovedbygget på gamle Steigen skole bør rives i kort tid etter at ny Alvdal barneskole er tatt i bruk. Området bør utvikles til boliger.
- I samarbeid med grunneiere på Steia, skal kommunen ta en aktiv rolle som medspiller i utvikling av fortetting og utvikling av sentrumsnære boenheter.
- Kommunen utarbeider boligsosial handlingsplan, slik at Husbankens virkemidler kan brukes på utvikling av sentrumsnære boenheter der dette er formålstjenelig.
- Det settes et ekstra fokus på å utvikle attraktive sentrumsfunksjoner i Kvennbekkdalen i forbindelse med ferdigstillingen av reguleringsplanen for Steia.
- Kommunen skal ta en aktiv rolle for å styrke synergier med idrettslag og kulturliv for utvikle Sjulhustunet til et svært attraktivt og sentrumsnært møtested for bygdas befolkning, unge som gamle.
- Funksjonene som finnes på Steia skal synliggjøres tydeligere gjennomskilting rettet mot vegfarende langs RV 3. Gjennomføres av kommunen.
- Kommunen skal i samarbeid med næringsaktører på Steia jobbe for å sikre fortsatt aktivitet i lokaler dersom aktører flytter.

For å sikre et framtidig og bærekraftig forvaltning av arealene på Steimosletta, gjennomføres det en reguleringsplan som skal legge vekt på følgende:

- Det åpnes opp for dagligvarehandel som virkemiddel og synergieffekt for annen næringsetablering.
- Plasskrevende handel som krever nærhet til RV 3, forsøkes tatt ut av reguleringsplanen og planlegges etableres i området mellom Paureng og Sjøberg.

For å redusere framtidig press på dyrket mark i området rundt det regulerte området på Steimosletta, vil rådmannen tilrå at kommunestyret gjennom sitt vedtak av kommuneplanens samfunnsdel vedtar at det ikke skal bygges ned mer dyrket mark på Steimosletta.

Alvdal kommune skal i den kommende kommuneplanperioden arbeide for å utvikle samspillet og dialog mellom kommunen og innbyggere, samt arbeide for å utvikle en kommune med stor omstillingsevne. Omstillingsevnen skal gjenspeiles i :

- Forsterket innbyggerdialog.
- Ta ut økte effekter av digitalisering og velferdsteknologi.

Gjennom ovenfor nevnte tiltak skal Alvdal kommune legge til rette for en kommune som drar i samme retning, og står sammen om Alvdal. Gjennom dette skal Alvdal kommune stå rustet for å møte framtida.

Med dette som utgangspunkt legges samfunnsdelen i sin helhet ut til offentlig ettersyn og sendes på høring med en frist på 6 uker etter kunngjøring med å komme med uttalelser.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø

Kommuneplanens samfunnsdel har en klar målsetting om bærekraft, hvor livskvalitet og livsgrunnlag skal deles mellom nåværende- og framtidige generasjoner. Det er angitt konkrete strategier for å nå målet om bærekraft, og slik sett bidrar denne planen til å bedre konsekvensene for klima og miljø.

Innstilling:

Med hjemmel i plan- og bygningslovens § 11-14 sendes utkast til «Kommuneplanens samfunnsdel, Mot 2030» på høring og legges ut til offentlig ettersyn i tråd med plan- og bygningslovens § 5-2.

Kommunestyret behandlet saken i møte 22.03.2018 :

Forslag til vedtak fra Sigmund Kveberg Paaske:

Det henvises til sider og kulepunkt i forslaget til kommuneplan samfunnsdel:

Side 14:

Punkt 5: første strekpunkt strykes

Punkt 4: fortsette setningen med: 'på østsida av Glomma og nordsida av Folla'

Side 6:

Kulepunkt 6: siste ord i setninga strykes.

Kulepunkt 8: tillegg til punktet: Landbruksjorda på Steimosletta defineres som svært viktig.

Forslag fra Alvdal Senterpartiet:

Side 6: Dyrket mark skal forvaltes på en langsiktig og bærekraftig måte. Dyrka og dyrkbar mark skal prioriteres til matproduksjon.

Side 14: Forvaltning av arealer.

1. Stedsutvikling.

* Styrke sentrumsfunksjonene ved at medisinsalg, post i butikk og vinmonopol kun tillates i sentrum.

* Sikre avkjøringsfil fra sør mot sentrum.

Votering

Forslag til vedtak fra Sigmund Kveberg Paaske:

Ved votering over Side 14: Punkt 5: første strekpunkt strykes, falt forslaget med 12 mot 5 stemmer

Ved votering over Side 14: Punkt 4: fortsette setningen med: 'på østsida av Glomma og nordsida av Folla', falt forslaget med 9 mot 8 stemmer.

Ved votering over Side 6: Kulepunkt 6: siste ord i setninga strykes ble dette forslaget enstemmig vedtatt.

Ved votering over Side 6: Kulepunkt 8: tillegg til punktet: Landbruksjorda på Steimosletta defineres som svært viktig, ble tilleggforslaget vedtatt med 15 mot 2 stemmer

Forslag fra Alvdal Senterpartiet:

Ved alternativ votering over forslaget, side 6, «Dyrket mark skal forvaltes på en langsiktig og bærekraftig måte. Dyrka og dyrkbar mark skal prioriteres til matproduksjon» og planforslagets kulepunkt 8, ble Senterpartiets forslag vedtatt med 13 mot 4 stemmer

Ved votering over delelementene medisinsalg, post i butikk og vinmonopol i forslag til Side 14: Forvaltning av arealer, 1. Stedsutvikling, Styrke sentrumsfunksjonene, ble det gjort følgende votering:

Senterpartiets forslag vedrørende medisinsalg – Enstemmig vedtatt

Senterpartiets forslag vedrørende post i butikk – Vedtatt med 15 mot 2 stemmer

Senterpartiets forslag vedrørende vinmonopol – Vedtatt med 9 mot 8 stemmer

Forslaget om å sikre avkjøringsfil fra sør mot sentrum, enstemmig vedtatt.

Innstillingen med vedtatte endringer enstemmig vedtatt.

Vedtak

Med hjemmel i plan- og bygningslovens § 11-14 sendes utkast til «Kommuneplanens samfunnsdel, Mot 2030» på høring og legges ut til offentlig ettersyn i tråd med plan- og bygningslovens § 5-2. Høringsperioden er 6 uker.

Følgende endringer innarbeides i planforslaget:

- Side 6: Kulepunkt 6: siste ord i setninga strykes.
- Side 6: Kulepunkt 8: tillegg til punktet: Landbruksjorda på Steimosletta defineres som svært viktig.
- Side 6: Dyrket mark skal forvaltes på en langsiktig og bærekraftig måte. Dyrka og dyrkbar mark skal prioriteres til matproduksjon.
- Side 14: Forvaltning av arealer.1. Stedsutvikling. Styrke sentrumsfunksjonene ved at medisinsalg, post i butikk og vinmonopol kun tillates i sentrum.
- Sikre avkjøringsfil fra sør mot sentrum.